

Prvi predlogi so se pojavili v l. 1924. do 1927. N. pr. Obresti rezervnega sklada naj se porabljajo za podporo bolnim članom, en del izplačane posmrtnine (izplačila posmrtnin v golih tisočkah) naj se zbira v poseben sklad za podporo, članskemu prispevku naj doda vsak član parkrat v letu določen znesek, ki se bo porabljal za socialne potrebe društvenih članov.

Izkaz o podpornem skladu US

Leto	Vseh prosilcev	Prejelo podpore								Odklonjeni	Glavnica podpor. sklada				Opomba				
		v znesku		Podpore so bile izdane za				Zglasili za podpora, a ne vložili prošnje	vzrok nesocialen		po pravilniku	drugi vzroki	Poprava	se je pomnožila za		stanje 31. dec.			
		din	p	bolazen	čakanje na pokojnino	premostitve	razne soc. potrebe							din		p	din	p	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16				
1934	143	92	188.457	—	64	4	10	14	20	15	—	—	—	—	151.732	—			
1935	101	84	167.470	25	53	3	4	24	17	5	7	1	—	—	4.201	75	155.933	75	
1936	118	72	144.408	—	36	9	13	14	21	6	16	3	—	—	5.862	75	161.796	50	
1937	114	83	180.362	75	52	4	7	20	14	4	14	2	—	—	8.894	50	170.691	—	
Skupaj	476	331	680.698	—	205	20	34	72	72	30	37	6	—	—	—	—	—	—	—

331

145

Resnejše in bolj utemeljene predloge je prejela zadrzna uprava v letih 1929, do 1932. S 1. januarjem 1932. je US pričela poslovati kot zadrzna. Ze v tem letu se je nabralo toliko gradiva za spremembo pravil, da je zadrzno načelstvo pritegnilo k delu še nekaj članov iz Ljubljane in okolice. Ti so na posebnih članskih sestankih preračunali predložene načrte in pripravili primerne predloge za občni zbor US od 14. maja 1933.

Na tem občnem zboru je dobilo članstvo kar dve novi dobrini, s katerima se lahko okoristi že v življenju. Ustanovljena sta bila podporni sklad in starostni podporni sklad.

I. PODPORNİ SKLAD US.

Na občnem zboru v Ljubljani, 14. maja 1933., je bil sprejet predlog: »US ustanovi podporni sklad, vsak član vplača enkratni znesek 60 din, katerega se mu ne vrne.« S požrtvovalnostjo vseh zadrznikov se je odprl nov podporni vir za vse člane US, ki bodo v boleznih ali drugačnih socialnih potrebah prejeli iz tega sklada primerno denarno podporo kot brezobrestno posojilo. Te podpore odmerja in podeljuje zadrzno načelstvo na rednih sejah in v zneskih od 500 do 5000 din. Prejemniki podpor jih vračajo v nizkih mesečnih obrokih brezobrestno.

S svojim blagodejnim delom je pričel podporni sklad 1. julija 1934. Zadrzna uprava je do tega časa zbrala od članov priličen znesek od 150.000 din. Ze na prvi seji je zadrzno načelstvo razdelilo 58 prisilcem za 122.100 din podpor.

Podporni sklad ima svoj pravilnik, katerega je potrdil občni zbor v Mariboru 1. 1934., spopolnila sta ga občna zborna v Celju leta 1935. in v Novem mestu leta 1936.

Parmesečno poslovanje podpornega sklada je pokazalo, kako veliko premajhna so sredstva njegova, da bi zadostila vsaj najnujnejšim potrebam mnogih prosilcev. Prav kmalu so prihajali novi predlogi za povečanje glavnice v podpornem skladu. Še enkratno vplačilo zneska 60 din v ta sklad ni bilo zadosti simpatično sprejeto na občnem zboru v Ljubljani, 23. maja 1937. Pač pa je bil ugodno izglasovan na tem občnem zboru predlog, da se od vsake izplačane posmrtnine odtegne 1% za podporni sklad. S tem je dobil podporni sklad nov vir, ki ne bo nikdar usahlil in — upajmo — vedno primerno zalagal naš »bednostni sklad«.

Vse delo v podpornem skladu se vrši samostojno. Z US ima samo posredne zveze, kot skupni čekovni račun, člansko pripadnost v US, informacije in upravno osebeje. Popol-

noma ločeno ima podporni sklad svoj vlozni vpisnik, kontne liste, blagajno in znamke, se samostojno vodi, obračunava in zaključuje. Z glavnico in prispevki v ta sklad se rezervni sklad US prav nič ne množi in ne obremenjuje.

Kako in v koliki meri je storil podporni sklad svojo dolžnost, o tem naj govore številke v priobčenem »Izkazu«.

II. STAROSTNI PODPORNİ SKLAD US.

Dobrin podpornega sklada se morejo posluževati le oni zadrzniki, ki so po boleznih, nesrečah ali drugih socialnih potrebah zašli v težke gmotne neprilike, so prošli US za pomoč in jim je načelstvo priznalo denarno podporo. Starostni podporni sklad je namenjen vsem zadrznikom, ki bodo po svoji članski pripadnosti prišli enkrat na vrsto, ne da bi prosili za to. Načelstvo oprošča vseh članskih dajatev najstarejše zadrznike — računano po članski pripadnosti v US — po vrstnem redu njih vpisa v zadrzno knjigo. Za načelstvo je važan samo znesek vsakoletnih obresti od imovine starostnega podpornega sklada.

Starostni podporni sklad je bil ustanovljen leta 1933. na občnem zboru s tem, da so se sprejemne pristojbine za nove priglašence v starosti od 25 do 45 let določile po II. načinu brez doplačila po 150 din letno. Za te nove zadrznike odtegne zadrzna uprava pri izplačilu posmrtnin po 1.2% do 24% v korist starostnega podpornega sklada.

Potrebne podatke najdemo v »Izkazu o star. podpor. skladu US«. V popolnejše popisano samo nekaj pripomb.

Izkaz o starostnem podpornem skladu US

Datum	Število članskega prispevka oproščanih članov	Prispevki v star. podpor. sklad			Članski prispevek za oproščene člane	Stanje star. podpornega sklada 31. decembra		Opomba
		po § 13-4	po § 16-2	obresti		din	p	
1	2	3	4	5	6	7		
Od 14. V. 1933. do 1. VII. 1935.	—	—	—	—	—	32.070	—	Rubrika 7: Stanje od 1. VII. 1935.
1935	9	—	—	1.230	890	32.410	—	Do 5. IX. 1935. M. Lesnika (umrl) od 5. IX. 1935. J. Črnko
1936	9	2.286	—	1.291	84	32.457	84	
1937	9	6.213	60	1.398	—	41.569	44	

Starostni podporni sklad je bil po § 13. — odst. 4., ustanovljen že leta 1933. V prvih dveh letih ni prejel ta sklad nikakih vplačil, da bi pričel z delom. Zadrzno načelstvo sprejema v zadrzno le zdrave in primeroma mlajše (do 45 let) priglašence. Šele v juniju 1935. podarjena hranilna vloga v znesku 32.070 din je povzročila, da je zadrzno načelstvo s 1. julijem 1935. oprostilo vseh članskih dajatev 9 zadrznikom.

Denarni zavodi so zaradi vseobče krize na denarnem trgu znižali obresti, od teh pa

spevkov po § 13. - 4. bo vedno več, obresti bodo vsako leto višje. Posledica: Vsako leto več oprostitvev.

Zdaj oproščeni zadrzniki so: Dimnik Josipina - Ljubljana, Levstik Miloš - Celje, Petriček Anton - Zalec, Rošker Franc - Maribor, Gregorin Ivanka - Vič, Vodenik Šimen - Kranj, Wesiak (Bezjak) Jožefa - Ptuj, Koderman Janko - Maribor, Črnko Jernej - Jarenina, in Lesnika Miha - Studenci pri Mariboru (umrl 5. septembra 1935.).

Iv. Kocijančič.

Vranc-Dolganov „Podrobni učni načrt“ — v luči srbske kritike

Laskavo priznanje v beograjski „Narodni prosveti“

Znani in spoštovani naš stanovski bojovník tov. Dragiša M. Mihajlović je pod imenom »Moja učiteljska radost« objavil v »Narodni prosveti« (Beograd) št. 36 tale prikaz Vranc - Dolganovega »Podrobnega učnega načrta«.

»Pred dnevi sem pričel čitati delo nekega pedagoga svetovnega slovesa. Velika vera v vrednost tega dela je izzvala v meni veliko zanimanje pri čitanju. Doživljal pa sem nekaj neobičajnega. Čim bolj sem se bližal koncu knjige, tem manje sem cenil njenega avtorja. Kako to — boste vprašali? Pisce se pri tretiranju pedagoških problemov niti najmanje ne ozira na življenje otroka in naroda, temveč filozofira, prezirajoč vsa mnogoteri življenjska dejstva, kakor da ne bi vobče obstajala. Avtor gre tako daleč, da končno dobi vtis, kakor da bi bila knjiga napisana zaradi knjige, ne pa zaradi reševanja postavljenega problema.

S čitanjem omenjenega dela še nisem bil pri kraju, ko dobim dve knjigi tovarišev učiteljev: 1. J. Dolgan - E. Vranc: Podrobni

učni načrt za ljudske šole. 2. E. Vranc - J. Dolgan: Nastavni program za narodne šole u Kraljevini Jugoslaviji (v cirilici). Kakšna razlika med ono prvo in obema nasledelj omenjenima knjigama! Dočim se ona prva odlikuje po svoji meglenosti in veliki nesmiselnosti v pogledih na svet in življenje, se obe drugi z vso preciznostjo približujeta otrokove mu in narodovemu življenju!

Povejmo razloge za to trditve:

V predgovoru prve knjige pisca pravita: »Da bi se dvignila stopnja izobrazbe kmečkih in delavskih slojev naroda — to je bila želja avtorjev, ko sta sestavljala ta podrobni učni načrt. Prizadevala sta si, da bi zbrala kulturne vrednote, ki naj jih spoznava in ceni preprosti človek ter po njih preoblikuje svoje delo in življenje.«

To so misli na svojem mestu. Stara resnica: »Najprej živeti, potem filozofirati!« je še dandanes v veljavi. Kajti misel, ki zataji dejstva, je življenju nepotrebna. In prav v tej knjigi kulturne vrednote ne prezirajo dejstev, zato morejo kot take narod očuvati pred

imel in da bi njegovi vojaki dali življenje zanj. Zaupal nam je sluga tudi, da je njegov gospod zelo bogat in učen ter da ga drugi oficirji vedno izprašujejo za to in ono.

Večkrat sva se dobila na cesti in tedaj me je navadno povabil, da sem šel malo z njim. Govoril je zelo čisto italijansko, počasi in razložno, da sem ga mnogo laže razumel kot druge. Včasih kakega izraza nisem razumel, pa mi je pomagal ali z razlago, ali pa celo z našo besedo, zvenečo bolj po rusko. Tedaj se je vselej nasmehnil in vprašal, če je bilo prav.

Nekoč je prišel poslušat v šolo kaj otroci znajo. Prijazno se je opravičil, naj mu tega ne zamerim, ker je prišel samo na ukaz vojaške oblasti, ki se ji on kot vojak mora pokoravati.

Brali smo z najmanjšimi pri velikih črkah. Vsi so brali prav gladko, bodisi iz našega »Abecednika«, pa tudi stavke, ki sem jih sproti napisaval na šolsko tablo. Klical sem po vrsti po tri in tri, da so napisali na tablo svoja imena in priimke, čeravno še nisem vzeli prav vseh črk. Niti enemu se ni kaj vnesrečilo, prav kot bi čutili, da se morajo sedaj izkazati. Tudi računali so gladko in pogumno ter zapeli več narodnih pesmi. Te so nadporočniku tako ugajale, da so mu jih morali zapeti še več. Prepeli so mu menda vse, kar so jih znali, vsako z večjim veseljem.

Pri odhodu mi je rekel, da bo že komandantu poročal prav točno, kaj otroci vse znajo.

Nadporočnikov sluga nam je pozneje povedal, da je rekel njegov gospod pri večerji zbranim oficirjem dobesedno: »Tite vaški otroci, ki hodijo prvo leto v šolo, znajo več kot vsi naši vojaki skupaj.«

Moja „delovna“ šola

(Spomini iz prevatne dobe.)

(Nadaljevanje.)

Vojaške oblasti so si lastile tudi nekako nadzorstvo nad šolami. Naš polkovnik, osebn. zelo dober mož, ki je stanoval v župnišču, je določil za to posel nekega nadporočnika, ki je bil v civilu advokat nekje v gorenji Italiji. Ta je bil res srčnodober in izobrazen človek. Prišel se je k meni nekako opravičevati, češ, da naj ne bom užaljen, ker bo moral on kot advokat, ki se na pedagogiko prav nič ne razume, mene nadzirati. Ze prej je prav diskretno poizvedoval pri ljudeh, če lahko živim in, če bi morda kaj rabil. Ker nisem hotel priti v kako odvisnost, sem po ljudeh sporočil, da s plačo še kar izhajam. Vojaške oblasti so imele namreč različne zaloge življenjskih potrebščin, ki so jih po preudarnosti delile med ljudi. Tudi šolskim otrokom so dajali kosilo. Dotični nadporočnik, ki je za to skrbel, je gotovo razumel moje stališče napram novim oblastem. Poslal pa je ob različnih praznikih ali celo ob navadnih nedeljah svojim trem otrokom obilnih daril: igrač, finih jestvin, potrebščin za kuhinjo, tako, da smo precej uganili, da je to za nas vse. Ker sem vedel, da daje to iz lastnega nabiga in brez zahrbtnih misli, ga nisem hotel z odklonitvijo užaliti.

Občevanje tega oficirja z ljudmi je pričalo o njegovi visoki inteligenci. Vsi so ga radi imeli, zlasti še otroci iz one hiše, kjer je stanoval. Razdal jim je vse svoje priboljške in jih z velikim veseljem opazoval, ko so se gostili z njegovimi darili. Njegov sluga nam je pripovedoval, da boljšega gospoda še ni

občinske posle, tedaj so me neprestano nadlegovali nepriljubljeni sostanovalej — miši. Ker jim je zmanjkalo hrane po vojaških skladiščih, so postale tako drzne, da so mi na nogah glodale čevlje. Prihajale so vsakričem izpod slabega poda in nam prav vse uničile, kar so dosegle. Živeč smo morali imeti v pločevinastih posodah, obledo pa smo obežali na žeblice visoko od tal, drugače bi šla vsa v kosce.

Pisati sem moral dolgo časa pri dveh svečah, ker namizne svetilke ni bilo mogoče dobiti. Praznično razpoloženje je zavladalo v hiši, ko smo jo končno vendar iztaknili v neki trgovini, oddaljeni tri ure od nas. Petroleja smo imeli dovolj in slovesno smo jo priznali. Vse drugače se je dalo pisati ob tej razsvetljavi. Ob pozni uri pa so me zopet nadlegovali neljubi gosti, tako da sem moral pograbiti metlo in jih poditi po sobi. Ko le ni bilo miru, sem končno šel z lučjo svetil, kje imajo glavno skrivališče. Nesreča je hotela, da mi je svetilka padla na tla in se razbila. V rokah mi je ostalo edino kovinasto stojalo. Bil sem zopet brez prave luči, navezan le na borni svečki.

Čemu opisujem vse to? Samo v opomin onim, ki ob vsaki najmanjši priliki že obupujejo in tožijo o težavah kot bi jih drugi ne bili imeli. Vse kar nas je kdaj zadelo, in če je bilo še tako bridko, se nam dozdeva v sedanosti kot neverjeten sen ter nas navdaja s pogumom, vidč, da se lahko vse premaga in da človek stori toliko kot sam hoče. — Lepo je sedeti v urejenih razmerah, a mnogo zanimivejše in poučnejše je življenje tam, kjer je treba vse šele ustvarjati.

Lir.